

STANISŁAW PAWŁOWSKI

1882—1940

napisał

J. DYLIK

Stanisław Pawłowski, wice-prezes Międzynarodowej Unii Geograficznej od 1938 r., od 1919 r. profesor zwyczajny Uniwersytetu Poznańskiego na katedrze Geografii Wydz. Mat. Przyrodniczego, były dziekan tego Wydziału i rektor Uniwersytetu w r. 1932/33, urodzony w r. 1882, został aresztowany przez Niemców dnia 5. X. 1939 r. w Poznaniu, więziony w Forcie VII i zamordowany 6 stycznia 1940 r.

Prace naukowe St. Pawłowskiego na przeszło 200 pozycji bibliograficznych dotyczą morfologii w 77 pozycjach. Terenem badań były Karpaty z przedpolem, zachodni niż polski z wybrzeżem, oraz Polesie. W 7 artykułach uwzględnione są tereny poza krajem: pustynia Libijska, Algier, Walia, Dania, Rugia, Norwegia. W morfogenezie domeną prof. Pawłowskiego była erozja i akumulacja lodowcowa, zarówno w terenie górskim — 17 prac, jak i na niżu dyluwialnym — 25 prac. W rozwoju nauki cenne są prace nad zlodowaceniem Alp Rodniańskich z 1907 r., synteza zlodowacenia Karpat z r. 1936, korekta poglądów Jentscha i Sonntaga na kształtowanie się krajobrazu Wielkopolski i Pomorza. Dla kraju Jego, cenne były zarówno prace, uwzględnione przy wytyczeniu granic Polski w Wersalu, jak i ujęcie syntetyczne całości Polski lub jej regionów, nacechowane obok głębokiej wiedzy — pięknem ujęcia i gorącym umiłowaniem.

Niestrudzony i szczęśliwy organizator stworzył od podstaw Instytut Geograficzny Uniwersytetu w Poznaniu, wykształcił około 50 czynnych badaczy i współpracowników, wydał od 1926 r. 17 tomów Badań Geograficznych nad Polską Północno-Zachodnią. Jako sekretarz generalny zorganizował w ciężkich warunkach Międzynarodowy Kongres Geograficzny w Warszawie w r. 1934, zorganizował badania nad osadnictwem wiejskim w Polsce dając wspólnie ze swym adiunktem dr Czekańskim syntezę tego zagadnienia, prowadził zdjęcie mapy geologicznej Polesia południowego, organizował Instytut Morski i Kolonialny w Warszawie, redagując kwartalnik tego Instytutu.

Nade wszystko zaś wydał wspólnie z ks. doc. dr Kozierowskim Atlas Nazw Geograficznych Słowiańszczyzny Zachodniej — dzieło o wadze historycznej, tytuł do trwałej pamięci i zapewne bezpośrednia przyczyna Jego prześladowania i śmierci.